

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 169/03-52

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 19. decembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť J. K., bytom B., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. D., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva zaručeného čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 617/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. slobodne prijímať a rozširovať informácie pomocou zvukového záznamu zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Trenčíne na verejnom pojednávaní 4. apríla 2003 vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 617/95 porušené bolo.

2. J. K. p r i z n á v a primerané finančné zadost'účinenie v sume 2 000 Sk (slovom dvetisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd v Trenčíne p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. J. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 29 552 Sk (slovom dvadsaťdeväťtisícpäťstopäťdesiatdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trenčíne p o v i n n ý vyplatiť jeho právnej zástupkyni advokátke Mgr. Z. D., Advokátska kancelária, B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. J. K. priznáva náhradu trov konania vo výške 768 Sk (slovom sedemstošesťdesiatosem slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trenčíne p o v i n n ý vyplatiť mu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti J. K. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2003 doručená sťažnosť J. K., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. Z. D., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva zaručeného čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu v Trenčíne (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 617/95.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol (zrejme omylom), že 3. apríla 2003 (v skutočnosti, ako to vyplýva zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 617/95, 4. apríla 2003) sa zúčastnil „ako zástupca verejnosti spolu s dcérou p. M. (odporkyne) a so svojou vlastnou dcérou“ na verejnom pojednávaní na označenom súde v predmetnej veci, na ktorom „mal byť vynesенý a prečítaný rozsudok“. Ďalej tvrdil, že «Z dôvodu neprítomnosti odporcov sa sťažovateľ rozhodol, že bude počas čítania

rozsudku vyhotovovať magnetofónový záznam prostredníctvom diktafónu. Tento záznam chcel potom odovzdať odporcom, ktorí sa nemohli čítania rozsudku zúčastniť. Keď pojednávajúci sudca Okresného súdu v Trenčíne Mgr. B. začal čítať rozsudok vo veci, sťažovateľ zapol diktafón a začal vyhotovovať zvukový záznam čítaného rozsudku.

Asi uprostred čítania rozsudku sa sudca Mgr. B. obrátil na sťažovateľa slovami: „Čo tu nahrávate? Kto vám to dovolil?“

Sťažovateľ sa spýtal sudcu: „Je to verejné pojednávanie?“, na čo sudca zvýšeným hlasom reagoval: „Kto vám to dovolil? Vypnite to! Okamžite to vypnite!“.

Sťažovateľ sa znovu sudcu spýtal: „Neni to verejné pojednávanie?“ na čo sudca reagoval: „Toto je verejné pojednávanie, ale nahrávať môžete len so súhlasom súdu. Okamžite to vypnite!“.

Sťažovateľ povedal: „Prosím vás o súhlas.“. Sudca znovu reagoval: „Okamžite to vypnite!“.

Sťažovateľ povedal: „Vypnem, len vás prosím o súhlas ...“.

Sudca znovu sťažovateľa vyzval: „Okamžite to vypnite!“.

Na to sťažovateľ diktafón vypol.»

O tejto ním tvrdenej skutočnosti predložil sťažovateľ ústavnému súdu dôkaz, a to „Audiokazetu so záznamom situácie na pojednávaní vrátane opatrenia sudcu Okresného súdu v Trenčíne Mgr. B.“.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vyslovil nálezom, že:

„Okresný súd v Trenčíne svojím zásahom, ktorým znemožnil sťažovateľovi J. K. vyhotovovať zvukový záznam pri vyhlasovaní rozsudku na verejnom pojednávaní vo veci 7 C 617/95, porušil právo sťažovateľa na informácie vyplývajúce z čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresný súd v Trenčíne je povinný do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 2 000,- Sk.

Okresný súd v Trenčíne je povinný do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky nahradiť sťažovateľovi trovy konania na účet jeho právneho zástupcu.“

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 169/03-12 z 9. júla 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu sa k opodstatnenosti prijatej sťažnosti písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, vyjadrením č. Spr 940/2003 z 9. septembra 2003 a sťažovateľ, zastúpený svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom z 1. októbra 2003.

Okresný súd vo vyjadrení k opodstatnenosti prijatej sťažnosti uviedol, že:

«Z dôvodu, že išlo o skutkovo a právne náročnú vec (o čom svedčia zrušujúce rozhodnutia krajského a Najvyššieho súdu SR), bolo pojednávanie po záverečných prednesoch účastníkov odročené na 04. 04. 2003 za účelom vyhlásenia rozsudku.

Z predmetného spisu vyplýva, že dňa 04. 04. 2003 sa vo veci nepojednávало. Ani jeden z účastníkov, prípadne právnych zástupcov sa nedostavil. Rozsudok bol riadne verejne vyhlásený. J. K. nepredložil plnú moc na zastupovanie niektorého z účastníkov. Ak sa teda zúčastnil vyhlásenia rozsudku, tak iba ako verejnosť.

Z vyjadrenia zákonného sudcu a zapisovateľky prítomnej na pojednávaní vyplýva, že k incidentu, ktorý sťažovateľ označil ako odopretie ústavného práva, došlo po vyhlásení rozsudku, ku koncu jeho zdôvodňovania. Tomu nasvedčujú aj okolnosti uvádzané J. K. v sťažnosti. Zákonný sudca nevedel, že ho sťažovateľ nahráva, pretože mu túto skutočnosť nedal najavo nijakým spôsobom. Neukázal mu nahrávacie zariadenie, ani ho neinformoval o svojom úmysle. Už len z tohto dôvodu nemohlo teda dôjsť k odopretiu jeho ústavného práva na informácie, ako to tvrdí.

Z vyjadrenia zákonného sudcu a jeho zapisovateľky tiež vyplýva, že počas zdôvodňovania rozsudku (tesne pred jeho ukončením) oboch vyrušil zvuk

pripomínajúci „cvakanie“ neznámeho pôvodu. Tým, že bol sudca sústredený na zdôvodňovanie náročného rozsudku, nevedel ani on, ani zapisovateľka hneď identifikovať neznáme rušivé zvuky. Dopyt zákonného sudcu, ktorým chcel zistiť, či ho niekto neohrozuje smeroval k zisteniu pôvodu tohto zvuku. Je len prirodzené, že pri komplikovanom spore, ktorý trval tak dlho (viac ako 10 rokov), aj kvôli vyostreným vzťahom účastníkov konania, chcel mať sudca istotu osobnej bezpečnosti. Nepredvídané pohyby osôb v miestnosti a cvakanie neznámeho pôvodu mohli v ňom vyvolať pocit ohrozenia.

Podľa § 34 ods. 6 veta prvá pred bodkočiarkou zák. č. 385/2000 Z. z. bez súhlasu sudcu nemožno zverejňovať jeho tvár.

V zmysle tohto zákonného ustanovenia mal sudca právo vedieť, aký záznam vyhotovoval sťažovateľ, aby zistil, či to robí v súlade s citovaným zákonným ustanovením, najmä ak bežne dostupná videokamera nie je väčšia ako diktafón.

Sťažovateľ nahrával sudcu tajne, bez toho, aby o tom sudca vedel. Nahrávacie zariadenie nemal na viditeľnom mieste. Neinformoval ho, že ide iba o audionahrávku, sudca nemohol vedieť, či nechce zverejniť aj jeho tvár. Je úplne normálne a bežné, že zástupcovia médií prichádzajúci na pojednávanie úplne automaticky oznámia, že z pojednávania urobia zvukový záznam, prípadne tento úmysel jednoznačne vyjadria uložením záznamového zariadenia na viditeľné miesto. Preto nikdy nevznikli na našom súde pochybnosti o tom, že majú právo urobiť takýto zvukový záznam.

Právo na informácie je ústavou zabezpečené, ale zabezpečené je aj právo osôb, od ktorých sa informácia získava, v konkrétnom prípade právo sudcu, aby nebola zverejnená jeho tvár. Získanie informácií nekalým spôsobom nemôže byť chránené. Tomu, že sťažovateľ získal informácie nekalým spôsobom (tajne, bez zverejnenia spôsobu, akým to chce robiť) nasvedčuje aj skutočnosť, že si nahral vyhlásenie rozsudku a časť jeho zdôvodnenia bez vedomia sudcu. Tomuto tvrdeniu korešponduje skutočnosť, že ak by sudca o tom vedel a chcel mu to znemožniť (ako to tvrdí sťažovateľ), urobil by tak pred vyhlásením rozhodnutia, alebo na začiatku jeho zdôvodňovania a nie až na konci. Spôsobom, ktoré sťažovateľ použil počas zdôvodňovania rozhodnutia nasvedčuje aj skutočnosť, že telefonoval mobilným telefónom priamo z pojednávacej miestnosti.

Dovolím si poukázať na skutočnosť, že Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. 09. 2000, na ktorý sa sťažovateľ odvoláva, sa týka účastníka konania, ktorým v konkrétnom prípade sťažovateľ nebol a Nález Ústavného súdu SR z 12. 05. 1997 (sp. zn. 7/97, nie 28/96) sa zaoberá stavom, keď o zákaze použiť diktafón rozhodol sudca pred začatím pojednávania a mal teda vedomosť o tom, aký záznam sa bude vykonávať.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti mám za to, že konaním sudcu vo veci tunajšieho súdu sp. zn. 7 C 617/95 nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na informácie vyplývajúce z čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy SR a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. J. K. nebolo odoprené vyhotoviť si záznam.»

K predmetnému stanovisku predsedníčka okresného súdu pripojila aj vyjadrenie zákonného sudcu a jeho zapisovateľky, z ktorých považuje ústavný súd k predmetu veci za relevantné uviesť (citovať):

a) «Na pojednávanie dňa 4. 4. 2003 sa nedostavila žiadna osoba, ktorá by sa bola preukázala nejakou plnou mocou na zastupovanie kohokoľvek. Vyhlásenie rozsudku bolo verejné, bolo riadne vyvolané a do pojednávacej miestnosti prišli osoby, ktoré o to mali záujem. Nikomu nebol odoprený prístup ...

Kedy začal sťažovateľ vyhotovovať záznam - zdôrazňujem, že do dnešného dňa neviem, aký záznam vyhotovoval, či zvukový alebo zvukovo obrazový - či ho vyhotovoval nepretržite alebo nahrával len niektoré pasáže a kedy ho ukončil neviem - neviem či ho vyhotovoval už pri vstupe do pojednávacej miestnosti alebo až po otvorení pojednávania, nakoľko som bol sústredený na prečítanie rozsudku a jeho odôvodnenie. Zdôrazňujem, že neviem, či osoba robíaca záznam zariadenie na moju výzvu vypla alebo nie neviem.

Odmietam však tvrdenia, že by som niektorú osobu prítomnú v pojednávacej miestnosti vyzval aby „vypadla“ a kričal na ňu. V pojednávacej miestnosti som v každom čase používal a používam rovnakú intenzitu hlasu, čo možno z kazety - ak je v nezmenenej podobe - zistiť.

Nad nikým som nestál a nečakal na nič. Po ukončení pojednávania som riadne vyzval prítomné osoby, aby opustili pojednávacu miestnosť a čakal som, kedy prítomné osoby pojednávacu miestnosť opustia, čo sa nestalo, nakoľko muž prítomný v pojednávacej miestnosti telefonoval z mobilného telefónu ...

K sťažnosti je priložená ako príloha audiokazeta. Žiadnu audiokazetu som do dnešného dňa nevidel, neviem a nie je mi známe čo táto kazeta obsahuje. Okrem toho neviem, či priložená kazeta je totožná s tou, ktorá bola údajne na pojednávaní použitá, či je v nezmenenej podobe, či ide o originál alebo kópiu a vôbec či bol vyhotovený audio alebo video záznam. Taktiež som zblízka nevidel zariadenie, ktorým bol záznam robený. Tento mi sťažovateľ nepredložil a neukázal, aby som mohol bez ďalšieho pokračovať v pojednávaní po zistení, že ide len o záznamník zvuku. Ak mi sťažovateľ záznamník neukázal, nemal som z čoho zistiť, „že je namieste opatrenie podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 O. s. p., teda identifikovať predmet a rozhodnúť o opatrení ...

Z môjho subjektívneho hľadiska a reakcií na predmetnom pojednávaní musím konštatovať, že sťažovateľ nahrával vyhlásenie rozsudku a jeho odôvodnenie bez toho, aby ma o tejto skutočnosti informoval ...

Tesne pred skončením odôvodňovania rozsudku som zaregistroval akési cvaknutie a pohyb na hranici môjho zorného poľa a to, že muž v pojednávacej miestnosti sediaci v prvej lavici drží niečo čierne v pravej ruke. Sústredený na svoj prejav som okamžite nevedel identifikovať, či ide o zbraň, diktafón, videokameru alebo mobilný telefón. V podvedomí som reagoval preto pre mňa najpriateľnejšou okolnosťou a spýtal som sa, či ma nahráva. Podotýkam, že pod pojem nahrávanie treba zahrnúť všetky spôsoby zaznamenávania magnetického záznamu, nielen čisto zvukového, ale aj zvukovo obrazového. Tak isto mohol v ruke držať zbraň a mohol som sa ho spýtať, či drží zbraň alebo či drží len zapnutý mobilný telefón. Teda v tom okamžiku som nevedel, či ma osoba ohrozuje, telefonuje, robí prenos cez telefón, robí MMS záznam, robí videozáznam alebo len nahráva. Moja otázka preto bola plne legitímna a zodpovedala vzniknutej situácii.

Z hľadiska technického je vonkajší vzhľad a rozmery mobilného telefónu, diktafónu a videokamery zo vzdialenosti väčšej ako 3 - 4 metre prakticky rovnaký. bežne dostupná videokamera má rozmery 10 x 6 x 5 cm. Je kvádom tak isto ako

mobilný telefón a diktafón. Na túto skutočnosť poukazujem najmä v súvislosti s Nálezom ÚS SR sp. zn. II. ÚS 28/96, keď v súčasnosti sú podstatne iné technické možnosti ako boli v roku 1996, keď neexistoval spôsob prenosu správ formou MMS a bežne dostupné videokamery boli niekoľko násobne väčšie ako v súčasnosti.

Z hľadiska procesného pri vyhlásení rozsudku sa nevyhotovuje zápisnica z vykonaného prednesu tak, ako na pojednávaní, keď v prípade nahrávania priebehu pojednávania účastníkom konania má konajúci sudca možnosť konfrontovať prípadnú nahrávku s prednesmi zachytenými v zápisnici a má možnosť neskoršie tvrdenia prednesené účastníkom na základe zvukového záznamu konfrontovať so zápisnicou.

Ak sa však zápisnica nevyhotovuje, nemá sudca možnosť konfrontovať tvrdenia vo zvukovom zázname s ničím. (Z hľadiska technického je manipulácia so zvukovým záznamom pomerne ľahká).

Ak by mi účastník alebo hociktorá osoba prítomná v pojednávacej miestnosti oznámila, že ma chce nahrávať na zvukový záznamník a nevyhotovuje sa zápisnica, tak by som si taktiež sám vyhotovil zvukový záznam na prípadnú konfrontáciu.

Poukazujem na to, že Nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 7/2000 z 12. 9. 2000, na ktorý sa odvoláva sťažovateľ a z ktorého odvodzuje svoje práva sa v celom svojom rozsahu zaoberá ústavným právom účastníka občianskoprávneho konania v procesnom postavení odporcu a týka sa účastníka konania a nie iných osôb (verejnosti).

Poukazujem na to, že Nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 28/96 z 12. 5. 1997, na ktorý sa tiež sťažovateľ odvoláva sa zaoberá stavom, keď o zákaze použiť diktafón rozhodol konajúci sudca - z opisu prípadu vyplýva - pred začatím pojednávania. Teda sťažovateľ dal jednoznačne najavo na začiatku pojednávania, že si mieni vyhotoviť zvukový záznam.

Sťažovateľ v tejto veci však žiadnym spôsobom nedal najavo svoj úmysel vyhotoviť zvukový záznam a to ani verbálne - neoznámil mi to a oznámenie nemožno v žiadnom prípade kvalifikovať ako žiadosť o vydanie súhlasu - ani konkludentne tým, že by mi bol diktafón ukázal» (*citované z vyjadrenia zákonného sudcu*).

b) «Mgr. F. B. vyhlásil rozsudok v predmetnej veci a začal rozsudok odôvodňovať (rozsudok bol nadiktovaný a napísaný (mnou) ešte pred vyvolaním

účastníkov konania, a keďže sa z odôvodňovania vyhlasovaného rozhodnutia zápisnica nerobí, ani nijaký iný záznam, celému odôvodňovaniu a daniu v pojednávacej miestnosti som nevenovala veľkú pozornosť, nakoľko moja „úloha“ sa napísaním predmetného výroku rozsudku a vyvolaním účastníkov skončila). Asi v polovici odôvodňovania bolo začuť nejaké cvaknutie, na ktoré Mgr. B. zareagoval otázkou, či ho nahrávajú a prečo mu to neoznámili pri vstupe do pojednávacej miestnosti. Rozvinula sa medzi Mgr. B. a pánom, ktorý bol prítomný v pojednávacej miestnosti (meno neviem) „debata“ ohľadom nahrávania - nenahrávania, súhlasu a nesúhlasu s nahrávaním, ktorej som veľkú pozornosť nevenovala, nakoľko sa ma to netýkalo a vzhľadom na odstup času si už ani nepamätám s akým záverom sa to skončilo, nakoľko potom, myslím, že ešte Mgr. B. pokračoval v odôvodňovaní. To, či bol diktafón (možno to bol aj iný nahrávací prístroj, ja neviem, išlo o niečo čierne) potom vypnutý, neviem.

Po skončení odôvodňovania a vlastne aj celého pojednávania boli účastníci, resp. verejnosť, vyzvaní na to, aby opustili pojednávacu miestnosť (to je bežné ukončenie akéhokoľvek pojednávania). Pán, ktorý bol prítomný ako verejnosť začal v pojednávacej miestnosti telefonovať z mobilného telefónu. To môžem potvrdiť s určitosťou, nakoľko som musela počkať, a tiež aj Mgr. B., ktorý po každom pojednávaní vždy počkal, kým účastníci, prípadne svedkovia, ktorí boli vypočutí, alebo verejnosť, opustia pojednávacu miestnosť, lebo som potrebovala zamknúť pojednávacu miestnosť» *(citované z vyjadrenia súdnej zapisovateľky z 5. septembra 2003)*.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedla:

«Po oboznámení sa s vyjadrením predsedníčky Okresného súdu v Trenčíne a vyjadrením sudcu Mgr. B. považujeme za potrebné konštatovať, že tieto vyjadrenia majú jednoznačne účelový charakter. Najmä vyjadrenie sudcu Mgr. B. obsahuje konštrukcie, ktoré nezodpovedajú skutočnosti a navzájom si odporujú.

Zdôrazňujeme, že autentický záznam situácie na pojednávaní na Okresnom súde Trenčín je zaznamenaný na magnetofónovej kazete, ktorá je prílohou ústavnej

sťažnosti. Vyjadrenia sudcu Mgr. B., v ktorých opisuje svoje pocity a reakciu po tom, ako začul „cvaknutie“ diktafónu, sú v rozpore so skutočným priebehom udalosti, ktorý je zaznamenaný na magnetofónovej kazete.

Podľa autentického záznamu sa sudca počas čítania odôvodnenia rozsudku obrátil na sťažovateľa slovami: „Čo tu nahrávate? Kto vám to dovolil?“ Sťažovateľ sa spýtal sudcu: „Je to verejné pojednávanie?“, na čo sudca reagoval: „Kto vám to dovolil? Vypnite to! Okamžite to vypnite!“.

Zo situácie zachytenej na zázname vyplýva, že sudca nemal pochybnosti o tom, aký druh záznamu vyhotovuje sťažovateľ. Tejto skutočnosti nasvedčuje aj prvá replika a ďalšie repliky sudcu. Z celej situácie je totiž zjavné, že sudca sa vôbec nesnažil zistiť, aký druh záznamu sťažovateľ vyhotovuje, ale hneď vyzval sťažovateľa na vypnutie nahrávacieho prístroja. Zároveň dal jasne najavo, že bez jeho súhlasu nemožno vyhotovovať žiaden záznam. Ak by sudcovi nebolo jasné, aký záznam sťažovateľ vyhotovuje a zároveň by bol presvedčený o tom, že sťažovateľ má právo vyhotovovať zvukový záznam, ako to uvádza vo svojom vyjadrení, pokúsil by sa zistiť, akým spôsobom sťažovateľ nahráva.

Podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy SR právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti. Základným predpokladom ústavnosti obmedzenia základných práv je to, aby bolo obmedzenie uložené zákonom.

Žiaden zákon však neukladá občanom priniesť pred začiatkom pojednávania sudcovi na kontrolu zariadenie, ktorým si chcú vyhotovovať zvukový záznam. Z tejto skutočnosti jednoznačne vyplýva, že právo vyhotovovať záznam z verejného pojednávania súdu nie je v žiadnom prípade podmienené informovaním sudcu na začiatku pojednávania alebo predložením nahrávacieho prístroja sudcovi na kontrolu.

Nahrávanie čítania rozsudku zo strany sťažovateľa z tohto dôvodu nemožno považovať za protiprávne, „nekalé“, či „pokútne“.

Je úplne nehodnoverné tvrdenie sudcu, že v žiadnom prípade netrval na vydaní povolenia na nahrávanie z jeho strany, ale sa sťažovateľa len pýtal, či nahráva. Tiež

nie je v súlade so skutočnosťou konštatovanie predsedníčky Okresného súdu v Trenčíne, že „J. K. nebolo odopreté vyhotoviť si záznam.“.

Jednoznačne to potvrdzuje záznam situácie na magnetofónovej kazete, kde sú zachytené repliky sudcu „Čo tu nahrávate? Kto vám to dovolil?“, „Kto vám to dovolil? Vypnite to! Okamžite to vypnite!“, „Toto je verejné pojednávanie, ale nahrávať môžete len so súhlasom súdu. Okamžite to vypnite!“.

Sťažovateľ dokonca dvakrát požiadal o súhlas sudcu na nahrávanie slovami: „Prosím vás o súhlas.“ a „Vypnem, len vás prosím o súhlas ...“, načo však sudca vždy zareagoval jednoznačnými slovami: „Okamžite to vypnite!“...

Z vyššie uvedených dôvodov je nenáležité aj tvrdenie sudcu, že OSP mu neumožňoval domáhať sa predloženia veci sťažovateľa a preto ani nemohol vydať opatrenie podľa § 116 ods. 2 OSP, ktorým by mu nahrávanie zakázal. Ak sa sudca domnieval, že sa sťažovateľ správa pri čítaní rozsudku spôsobom, ktorý je v rozpore so zákonom a ktorý bráni nerušenému priebehu pojednávania, mal podľa § 116 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku možnosť vykonať opatrenia na zabezpečenie nerušeného priebehu pojednávania. Zákonná formulácia v § 116 ods. 2 je pomerne všeobecná a nevylučuje aj možnosť, že sudca vyzve občana, aby preukázal, akým spôsobom je záznam vyhotovovaný.

Z autentického záznamu situácie je úplne zjavné, že sudca opatrenie vydal a priamo sťažovateľovi prikázal, aby prestal nahrávať.

Znovu poukazujeme na nález Ústavného súdu SR II. ÚS 28/96, v ktorom ústavný súd uvádza: „Preto sudca opatrenie podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku nemôže uložiť preventívne, bez riadneho zistenia okolností prípadu opodstatňujúcich uplatnenie takého opatrenia, ani bez identifikácie účelu, pre ktorý obmedzí právo zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy v konkrétnom prípade.“

V danom prípade, ktorého sa týka spomínaný nález, ústavný súd uviedol, že všeobecný súd porušil právo sťažovateľa aj preto, lebo riadne nezistil okolnosti, ktoré by odôvodňovali použitie opatrenia (konkrétne v danom prípade sa nepokúsil overiť hlučnosť technických zariadení slúžiacich na vyhotovovanie zvukového záznamu, čo súd uvádzal ako dôvod vydania zákazu nahrávania).

Obdobná situácia nastala aj pri postupe sudcu Okresného súdu Trenčín Mgr. B. Hoci sudca tvrdí, že vôbec nevedel, akým spôsobom sťažovateľ nahráva priebeh pojednávania, vôbec sa tento spôsob nepokúšal identifikovať, ale hneď sťažovateľovi prikázal, aby nahrávať prestal ...

Tvrdenia súdu o tom, že sťažovateľ sa v pojednávacej miestnosti správal nenáležite, nie sú opodstatnené. Sťažovateľ telefonoval z mobilného telefónu až po skončení pojednávania, potom, čo ho sudca vyzval, aby záznam vymazal. Netelefonoval však samouúčelne alebo preto, aby sťažoval prácu súdu, ale za účelom rýchlej porady so svojím právnym zástupcom. Sťažovateľ sa chcel poradiť so svojím právnym zástupcom o tom, či má sudca právo požadovať vymazanie už nahraného zvukového záznamu. Z toho dôvodu bola takáto rýchla porada nevyhnutná aj v záujme ochrany ústavných práv sťažovateľa. Keďže však táto situácia prebehla až po skončení pojednávania vo veci, nemá vplyv na posudzovanie otázky, či počas pojednávania bolo alebo nebolo porušené ústavné právo sťažovateľa.

Zdôvodniteľné nie je ani tvrdenie súdu, že nálezy, na ktoré sa sťažovateľ odvoláva v ústavnej sťažnosti sa týkajú úplne odlišných vecí. Pri posudzovaní otázky, či bolo porušené ústavné právo sťažovateľa totiž nie je relevantná okolnosť, v akom bol sťažovateľ procesnom postavení alebo či o zákaze sudca rozhodol ešte pred začatím pojednávania. Pre posúdenie porušenia ústavného práva je potrebné odpovedať na otázku, či boli splnené podmienky obmedzenia práva na informácie podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky - t. j. či bolo obmedzenie stanovené zákonom a či sleduje aspoň jeden zo štyroch stanovených legitímnych cieľov. Procesné postavenie účastníka ani skutočnosť, či sudca rozhodol o zákaze pred pojednávaním, nie sú podľa zákona okolnosťami, od existencie ktorých by závisela možnosť obmedziť právo na informácie.

Irelevantný je i poukaz predsedníčky Okresného súdu v Trenčíne, že k porušeniu práva sťažovateľa na informácie nemohlo dôjsť, pretože k „incidentu“ došlo až po vyhlásení rozsudku, ku koncu jeho zdôvodňovania. Rozsudok sa totiž skladá nielen z výroku, ale i z odôvodnenia. Navyše, právo na prijímanie informácií prostredníctvom zvukového záznamu nie je v žiadnom prípade obmedzené len na

výrok rozsudku alebo rozsudok, ale vzťahuje sa na celý priebeh verejného pojednávania.

Na záver opäť zdôrazňujeme, že tvrdenia sudcu i predsedníčky súdu považujeme za účelové a nezodpovedajúce situácii, ktorá sa na pojednávaní odohrala a ktorá je autenticky zaznamenaná na magnetofónovej kazete tvoriacej prílohu ústavnej sťažnosti» ...

K sťažnosti bola priložená magnetofónová kazeta, na ktorej bola nahrávka v trvaní 8 minút a 43 sekúnd, z toho 41 sekúnd príprava zariadenia na nahrávanie („no povedz niečo ... ešte silnejšie ... no raz, dva, tri, štyri ... no dobre“), 3 minúty a 50 sekúnd nahrávka z pojednávania pozostávajúca zo zisťovania prítomnosti účastníkov, vyhlásenia rozsudku a časti jeho odôvodnenia, kde po slovách „po zaplatení určenej prídellovej ceny, keď táto cena bola zapla ...“ nasledoval z hľadiska predmetu sťažnosti relevantný dialóg medzi dvoma ústavnému súdu neznámymi osobami v trvaní 17 sekúnd (v zásade rovnakej intenzity - hlasnosti ako dovtedajšia nahrávka) nasledovného znenia:

A) „Čo to nahrávate? Kto vám to dovolil?“

B) „Je to verejné pojednávanie?“

A) „Kto vám to dovolil?“

B) „No ja ...“

A) „Vypnite to! Okamžite to vypnite!“

B) „Neni to verejné pojednávanie?“

A) „Toto je verejné pojednávanie, ale nahrávať môžete len so súhlasom súdu. Okamžite to vypnite!“

B) „A prosím Vás o súhlas.“

A) „Okamžite to vypnite ...“

B) „Vypnem, len čo Vás prosím o súhlas ...“

A) „Okamžite to ...“

Z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 617/95 ústavný súd zistoval len (vzhľadom na namietané porušenie označeného základného práva) ako právne relevantnú skutočnosť (dôkaz) obsah zápisnice

o pojednávaní konanom 4. apríla 2003 na č. 1. 288, podľa ktorej pojednávať sa začalo o 12.00 h a po zisťovaní prítomnosti účastníkov konania a ich zástupcov (všetci neprítomní) bol rozsudok „vyhlásený, odôvodnený a bolo dané poučenie o opravnom prostriedku“. Zápisnica bola „skončená a podpísaná o 12.10 hod.“ Obsah zápisnice potvrdili svojím podpisom sudca Mgr. F. B. a zapisovateľka Z. R. Iné skutočnosti ako vyššie uvedené zápisnica neobsahovala.

I keď obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd toto nariadil z dôvodu očakávania ďalšieho objasnenia veci.

Dňa 5. decembra 2003 sa konalo ústne verejné pojednávanie vo veci za účasti sťažovateľa a jeho právnej zástupkyne, ako aj predsedníčky okresného súdu a svedkov Mgr. F. B., Z. R., D. M. a M. J. Obe strany zotrvali na svojich prednesoch a stanoviskách, ktoré písomne predložili ústavnému súdu. Zhodne so stanoviskom okresného súdu sa vyjadril Mgr. F. B., keď uviedol, že pri vyhlasovaní rozsudku ho vyrušilo cvaknutie, ktorého zdroj nevedel identifikovať. Podobne celú situáciu popísala aj svedkyňa Z. R., ktorá bola zapisovateľkou okresného súdu v senáte 7 C. Ďalšie svedkyne D. M. a M. J., ktoré trovili sprievod sťažovateľa na vyhlasovaní rozsudku sp. zn. 7 C 617/95 dňa 4. apríla 2003, vypovedali zhodne so sťažovateľom. Pri prehratí magnetofónového záznamu sa Mgr. F. B. vyjadril, že nepozná svoj hlas, lebo tento nepočul v magnetofónovom prevedení, nepoprel, že to nie je jeho hlas, ani to, že udalosť sa mohla odohrať tak, ako je uvedené na magnetofónovom zázname. Svedkyňa Z. R. uviedla, že ide o hlas Mgr. F. B., pretože tento pozná z prepisu záznamov z pojednávaní. V záverečných prednesoch obaja účastníci zotrvali na svojich písomných záverečných návrhoch.

II.

NÁMIETKA PORUŠENIA ČL. 26 ÚSTAVY

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva zaručeného čl. 26 ústavy.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa právnych názorov ústavného súdu vyslovených napr. v rozhodnutiach vo veciach vedených pod sp. zn. II. ÚS 28/96 a sp. zn. II. ÚS 7/00 ústava nezaručuje podľa čl. 26 ods. 2 len slobodu tlače alebo masmédií. Sloboda prejavu a právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa zaručuje každému jednotlivcovi ako jeho základné právo. Slobodou prejavu sa človeku umožňuje vysloviť alebo zamlčať svoje city, myšlienky a názory. Prostredníctvom práva prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa každému umožňuje dozvedieť sa informáciu a získať informáciu do svojej dispozičnej sféry a v nej informáciu spracovať pre svoju potrebu i potrebu iných, keďže v súlade s ústavou k nemu patrí aj právo informáciu ďalej rozširovať.

Právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie chráni možnosť získať informácie nielen pasívnym správaním, ale aj aktívnym správaním oprávnenej osoby.

Ústavný súd tiež vyslovil právny názor, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom pre určovanie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody (PL. ÚS 7/96). Tento právny názor je právne relevantný aj pre určenie rozsahu, v akom sa priznáva právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie.

Vo verejnom záujme je možné obmedziť právo na informácie ochranou informácií o skutočnostiach tvoriacich predmet štátneho tajomstva, ako aj ochranou ďalších informácií, ktorých prijímaním, vyhľadávaním a rozširovaním by sa mohli

porušiť právo na súkromný a rodinný život a ďalšie práva, ktorými sa zaručuje nedotknuteľnosť právneho postavenia priznaného jednotlivcovi v demokratickej spoločnosti. Takéto obmedzenie (za splnenia podmienok uvedených v čl. 26 ods. 4 ústavy) sa môže vykonať len zákonom. Termínom „zákon“ sa neoznačuje jeden všeobecne záväzný právny predpis so silou zákona, ale neurčitý počet všeobecne záväzných právnych predpisov s definovaným stupňom právnej sily. Obmedzenie práva zaručeného podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy zákonom je možné, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Zákonom, ktorý upravuje právo na informácie v súvislosti s možnosťami a spôsobmi ich získavania, je vzhľadom na daný prípad zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) nepokrýva všetky aspekty ústavného práva na informácie v zmysle čl. 26 ods. 1 ústavy a na daný prípad je sporná jeho aplikácia (podľa § 3 ods. 1 zákon sa vzťahuje len na informácie, ktoré má inštitúcia k dispozícii, nemožno ho použiť na nahrávanie práve prebiehajúcej udalosti, inštitúcia podávajúca informácie má povinnosť vybaviť žiadosť o informácie v lehote 10 dní a navyše sa podľa § 11 ods. 1 písm. d) tento zákon nevzťahuje na informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdov a orgánov činných v trestnom konaní).

Ústavný súd už konštatoval, že podľa § 116 ods. 2 OSP na zabezpečenie nerušeného priebehu pojednávania súd môže vykonať opatrenia potrebné na usmernenie správania prítomných osôb.

Podľa § 117 ods. 1 OSP pojednávanie vedie predseda senátu, a to tak, aby prispelo k spravodlivému rozhodnutiu, aby splnilo výchovný účel a aby prebiehalo dôstojne a nerušene. Robí vhodné opatrenia, aby zabezpečil splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov; dbá pritom aj na to, aby svedkovia, ktorí doposiaľ neboli vylúchnutí, neboli prítomní na pojednávaní.

Podľa právneho názoru ústavného súdu zákon týmito ustanoveniami vymedzuje hranice sudcovského (predseda senátu, samosudca) rozhodovania o opatreniach potrebných na usmernenie správania prítomných osôb (teda nielen účastníkov konania), o vedení pojednávania so zreteľom na jeho dôstojný a nerušený priebeh, ako aj o vhodnosti opatrení na zabezpečenie splnenia účelu pojednávania.

Ak uplatnenie opatrenia podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 OSP môže mať za následok zásah do práva zaručeného čl. 26 ods. 2 ústavy, sudca je vo svojej úvahe o uplatnení vhodných prostriedkov podľa Občianskeho súdneho poriadku obmedzený niektorým z účelov taxatívne ustanovených v čl. 26 ods. 4 ústavy. Opatrenia podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 OSP možno v zásade hodnotiť ako opatrenia, ktoré zákon ustanovuje na ochranu verejného poriadku, ako aj na ochranu práv a slobôd iných, teda opatrenia, ktorými možno právo na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy len obmedziť, nie však vylúčiť.

Ústava neobsahuje zákaz prijímať informácie o činnosti orgánov Slovenskej republiky, teda ani o činnosti orgánov súdnej moci. Sťažovateľ bol v danom prípade v postavení osoby prítomnej na pojednávaní, ktoré tvorí vznik práva na všeobecne prístupný informačný zdroj a ktoré mu (t. j. každému) zaručuje prijímanie a vyhľadávanie informácií v zmysle čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy.

Ústava ani zákonná právna úprava nevylučujú situáciu, aby každá osoba prítomná na pojednávaní prijímala informácie z toho istého zdroja viacerými spôsobmi. Ponechávajú však na rozhodnutí každého oprávneného subjektu, v akej forme právo prijímať informácie uplatní (či si vyhotoví záznam písomne, či využije svoju pamäť alebo či pritom využije technické zariadenia určené na vyhotovenie zvukového záznamu).

Na priebeh pojednávania podľa § 116 ods. 2 OSP môže rušivo pôsobiť celý rad externých aj interných faktorov (II. ÚS 28/96). Predseda senátu (samosudca) nemá faktickú ani právnu možnosť vylúčiť pôsobenie všetkých skutočností, ktoré rušia pojednávanie alebo jeho osobne. Na rušivé vplyvy, ktoré má sudca možnosť fakticky

odstrániť alebo ich obmedziť, môže pôsobiť len v takej miere a s takou intenzitou, ktorá je primeraná platnej právnej úprave.

V danom prípade zákonný sudca počas prednesu odôvodnenia rozsudku vyslovil zistenie, že sťažovateľ si vyhotovuje zvukový záznam („Čo to nahrávate?“) bez súhlasu sudcu („Kto vám to dovolil? ... nahrávať môžete len so súhlasom súdu...“), s výzvou na okamžité vypnutie („Vypnite to! Okamžite to vypnite!“) zvuk nahrávajúceho zariadenia. Tým použil „zákaz s výhradou dovolenia“, t. j. udelením súhlasu súdu podmienil samotný výkon slobody prijímať informácie prostredníctvom nahrávacieho zariadenia určeného na vyhotovenie zvukového záznamu.

Právnym predpisom upravujúcim podmienky dôstojného a nerušeného priebehu súdneho pojednávania je Občiansky súdny poriadok, najmä jeho ustanovenie § 117 ods. 1, podľa ktorého predseda senátu vedie pojednávanie tak, aby prispelo k spravodlivému rozhodnutiu, aby splnilo výchovný účel a aby prebiehalo dôstojne a nerušene. Robí vhodné opatrenia, aby zabezpečil splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Podľa názoru ústavného súdu predseda senátu (samosudca) môže robiť „vhodné“ - nie akékoľvek - opatrenia iba v rámci tohto ustanovenia, takže jeho právomoci pri vedení pojednávania nemožno považovať za úplne neobmedzené, ale za podmienené príslušnými právnymi normami zákonného charakteru.

Keďže Občiansky súdny poriadok, ako ani iný právny predpis nevyžadujú súhlas predsedu senátu (samosudcu) na vyhotovenie zvukového záznamu, ústavný súd zastáva názor, že v právomoci predsedu senátu (samosudcu) je iba to, aby urobil v zmysle ustanovenia § 117 ods. 1 OSP „vhodné opatrenia“.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v tvrdení, že zákonný sudca „nevedel ... hneď identifikovať neznáme rušivé zvuky“ (v danom prípade „cvakanie neznámeho pôvodu“); že nevedel, či sťažovateľ vyhotovuje aj obrazový záznam, a tým porušuje jeho právo vyplývajúce z „§ 34 ods. 6 veta prvá pred bodkočiarkou zák. č. 385/2000 Z. z.“, t. j. že „bez súhlasu sudcu nemožno zverejniť jeho tvár“; že sťažovateľ ho

„nahrával tajne ... nahrávacie zariadenie nemal na viditeľnom mieste ... neinformoval ho, že ide iba o audionahrávku“, ústavný súd neakceptoval.

Z písomných vyjadrení účastníkov konania (ako aj osôb prítomných na pojednávaní) totiž jednoznačne vyplýva, že zákonnému sudcovi muselo byť hneď známe, že ide o nahrávanie zvukového, a nie obrazového záznamu. K uvedenému faktickému záveru dospel ústavný súd z účastníkmi (na pojednávaní prítomnými osobami) prezentovaného popisu momentu zistenia nahrávania prejavu sudcu sťažovateľom (podporeného aj priloženým zvukovým záznamom z pojednávania), ako aj logického výkladu (zhodnotenia) popisu priebehu slovného konfliktu medzi jeho aktérmi. Je potrebné taktiež poznamenať, že spôsob zaznamenávania obrazového záznamu by bol fyzicky náročnejší (komplikovanejší) a osobami prítomnými na pojednávaní bezproblémovo identifikovateľný. Povinnosť oznámiť súdu nahrávanie zvukového záznamu (a aj uloženie nahrávacieho zariadenia na viditeľnom mieste) v prípadoch, na ktoré sa nevzťahujú obmedzenia realizácie označeného základného práva (podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy) uvedené v ustanovení čl. 26 ods. 4 ústavy, platný právny poriadok neukladá.

Podľa právnych názorov ústavného súdu vyslovených už vo vyššie uvedených konaniach (sp. zn. II. ÚS 28/96, II. ÚS 7/00) sudca môže o uložení poriadkového opatrenia uvažovať len v rámci ústavy a zákonov upravujúcich priebeh konania. V prípadoch, keď zákon výslovne upravuje postup súdu a členov senátu, sudca svojou úvahou nemôže uložiť iné poriadkové opatrenie, ako mu dovoľuje zákon, ani nemôže uložiť zákonom dovoľené poriadkové opatrenie vtedy, keď nie sú splnené zákonom ustanovené podmienky pre uloženie poriadkového opatrenia.

Predseda senátu nie je oprávnený rozhodovať o tom, či si osoby prítomné v súdnej sieni môžu vyhotovovať písomné poznámky, robiť stenografický záznam priebehu pojednávania alebo nahrávať jeho priebeh formou vnímateľnou sluchom. Sudca opatrenie podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 OSP nemôže uložiť preventívne bez riadneho zistenia okolností prípadu opodstatňujúcich uplatnenie takéhoto opatrenia

a bez identifikácie účelu, pre ktorý obmedzí právo zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy v konkrétnom prípade.

Okresný súd neuviedol dôkaz o tom, že zákonný sudca sa pokúsil overiť hlučnosť technického zariadenia sťažovateľa na vyhotovenie zvukového záznamu z pojednávania 4. apríla 2003. Bez skutočného overenia, či použité nahrávacie zariadenie naozaj ruší súdne pojednávanie, nemožno obmedziť právo zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy uložením opatrenia podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 OSP. Okresný súd nepredložil ani nenavrhol dôkazy o tom, že zákonný sudca sa vôbec zaoberal otázkou, či uložením opatrenia podľa § 116 ods. 2 a § 117 ods. 1 OSP neobmedzí právo zaručené podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy nad dovolenú mieru. Okresný súd napokon nepredložil ani nenavrhol dôkazy o tom, že zákonný sudca preskúmal svoju právomoc podľa § 34 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov skôr, ako vyslovil zákaz nahrávania sťažovateľovi.

Na základe zistených skutočností ústavný súd konštatoval, že zákonný sudca poukazom, aby si sťažovateľ ako osoba prítomná na pojednávaní nevyhotovoval zvukový záznam bez jeho vedomia a súhlasu, spojeným s príkazom na vypnutie nahrávacieho zariadenia vyslovil zákaz s výhradou dovoľenia, ktorým mu zmaril vyhotovenie sluchom vnímateľného záznamu a ktorý prekračuje zákonom ustanovené možnosti obmedzenia základného práva na prijímanie informácií, t. j. nie je vhodným ani primeraným opatrením na základe Občianskeho súdneho poriadku ani na základe zákona o sudcoch a prísediacich. V dôsledku uvedeného ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu na verejnom pojednávaní konanom 4. apríla 2003 v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 617/95 bolo porušené základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy. Správanie sudcu Mgr. F. B. bolo neprimerané, ale ústavný súd uznáva, že bolo vyvolané aj momentom prekvapenia v danej situácii, keď sa sudca sústredil na zdôvodnenie rozsudku a nebol pripravený momentálne riešiť vzniknutú situáciu.

Ústavný súd už vo veci sp. zn. PL. ÚS 7/96 vyslovil svoj názor, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom pre určenie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody.

V danom prípade došlo k použitiu nahrávacieho zariadenia vo fáze konania, keď sa v zmysle čl. 142 ods. 3 ústavy verejne vyhlasoval rozsudok. V tejto fáze konania nie je absolútny dôvod akýmkoľvek opatrením obmedziť prijímanie informácie.

Ústavný súd vzhľadom na vyššie citovaný názor rozpoznáva situácie, kde by v priebehu konania, najmä po jeho začatí a pri výsluchu svedkov, mohlo dôjsť k zmareniu účelu konania, k narušeniu spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov občanov, ako aj úcty k ich právam, a tým aj k narušeniu ústavných práv. Takáto situácia však v danom konaní nenastala.

III.

NÁMIETKA PORUŠENIA ČL. 10 DOHOVORU

Sťažovateľ taktiež namietal porušenie čl. 10 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Článok 10 ods. 1 dohovoru podobne ako čl. 26 ods. 1 ústavy vymedzuje povoľovacie konanie „rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam“, pričom ide o jediné aktivity, ktoré podliehajú povoľovaciemu konaniu.

Porušenie čl. 10 dohovoru v posudzovanom prípade spočíva v tom, že okresný súd vyžadoval povolenie (súhlas) na výkon práv, na ktoré sa v zmysle čl. 10 dohovoru žiadne povolenie (súhlas) nevyžaduje (hoci ich výkon možno za určitých okolností obmedziť). Preto sa konanie okresného súdu dostalo aj do rozporu s právom sťažovateľa prijímať informácie podľa čl. 10 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Súčasťou štandardu, podľa ktorého sa v Slovenskej republike zaručuje sloboda prejavu a právo prijímať a rozširovať informácie podľa čl. 10 dohovoru, je aj právo vyhotoviť si zvukový záznam z priebehu verejného pojednávania pred súdom. Takýto postup sťažovateľa v žiadnom prípade nemôže ohroziť autoritu a nestrannosť sudcu. Preto zároveň s porušením práva podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy bolo porušené aj právo sťažovateľa prijímať a rozširovať informácie podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru.

IV.

1. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'účinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal, „keďže v dôsledku zásahu sudcu okresného súdu“ mu „bolo znemožnené realizovať právo na prijímanie informácií z verejného pojednávania, ktoré sa ho zároveň osobne dotýkalo“, priznať primerané finančné zadost'účinenie vo výške 2 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadost'účinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom

súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v ním požadovanej výške, t. j. v sume 2 000 Sk.

2. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslila tarifnou odmenou podľa § 13 ods. 8 a § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v celkovej výške 17 592 Sk za úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie sťažnosti a spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu a účasť na verejnom prejednaní veci, spolu s príslušným paušálom. Tiež si uplatnila podľa § 19 ods. 4 citovanej vyhlášky cestovné v sume 1 160 Sk vo výške vlakového cestovného lístka z B. do Košíc a späť. Podľa ustanovenia § 20 ods. 1 citovanej vyhlášky si uplatnila aj náhradu za stratu času vo výške 10 800 Sk za 20 začatých polhodín na cestu z B. do Košíc a späť. Všetky tieto nároky boli uplatnené v zmysle citovanej vyhlášky spolu vo výške 29 552 Sk, ktoré ústavný súd uložil uhradiť okresnému súdu.

Právna zástupkyňa sťažovateľa tiež uplatnila jeho výdavky za cestu z B. do Košíc a späť autom v dĺžke 760 km pri cene benzínu 5. decembra 2003 po 33,10 Sk/liter vo výške 5 696 Sk. Ústavný súd v tejto časti návrhu vyhovel len čiastočne, a to tak, že priznal náhradu cestovného do výšky cestovného lístka za rýchlik vo výške 768 Sk, ktoré musí uhradiť okresný súd.

Ústavný súd vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2003